

119. Wł. Mickiewicz do J. I. Kraszewskiego 12 XII 1868 Rkp. BJ 6520 k. 131-132.

[k. 131r]

Kochany Panie!

Pospieszam donieść Panu dobrą nowinę. Widziałem panią Lacroix; ona i jej siostra Balzakowa¹ poczuły, że ten proces nie obszedłby się bez szkody dla imienia Rzewuskich. Pani Lacroix i pani Balzak mają wspólnie wystosować list do pani A[damowej] Czapskiej², prosząc usilnie, aby zaniechała ten brzydki i bezsensowny proces. *Nous en serons donc peut-être quittes pour la peur*³. Mogłem dużo narobić hałasu w dziennikach, [k. 131v] nie chciałem przez wzgląd na wyjątkowe pańskie położenie. Jeżeliby można przewidzieć postępek pani A[damowej] Czapskiej, najłatwiej mogliśmy, drukując nawet wszystko, to uniknąć, ale nigdy nie przypuszczają się absurda. U pani Michaliny Czapskiej⁴ spotkałem się z drugą Czapską i przełożyłem jej, że z procesu nic dla niej dobrego nie wyniknie. Nie trafiłem bynajmniej do jej przekonania i wrażenie tej rozmowy odstręczyło mi czas jakiś od widzenia się z p. Lacroix. Ale przed bitwą spróbowałem i tego, widocznie siostry Rzewuskiego [k. 132] szczerze żałują całą tę sprawę i szczerze postarają się złemu zapobiec. W rozmowie z córką Rzewuskiego wspomniałem, że na usunięcie przedmowy zgodzę się, na spalenie dzieła⁵ nie, bo podobne *autodafe* byłoby więcej jak niedorzecznością; wieki niszczenia książek ogniem przeszły. O dalszym ciągu całej sprawy Panu doniosę. Za obiecany list Ojca⁶ z góry serdecznie dziękuję. Przypominam portret Księdza Marka⁷.

Co do drukarni zachodzi ta trudność, że ludzie z tego żyją. Jeszcze pomyślę. Wielkie wypłaty przypadają na mnie tego miesiąca. [k. 132v] Jeżeli Dobrowolski⁸ może trochę mi wysłać pieniędzy, byłoby to doskonale. *Si no, no*⁹, jak mawiają Hiszpani.

Ściskam przyjazną dłoń pańską,

Wł[adysław] Mickiewicz

Paryż, 12^{go} grudnia 1868 r.

¹ Siostry Henryka Rzewuskiego – zob. list nr 104.

² Maria Anna z Rzewuskich Adamowa Czapska – zob. list nr 107.

³ *Być może więc skończy się dla nas tylko na strachu* (franc.).

⁴ Michalina Czapska – zob. list nr 118.

⁵ Henryk Rzewuski, *Próbki historyczne* – zob. list nr 75.

⁶ List do Gotarda Sobańskiego – zob. list nr 118.

⁷ Marek Jandowicz – zob. list nr 84.

⁸ Franciszek Dobrowolski – zob. list nr 110.

⁹ *Jak nie, to nie.*